

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

SAHİP VE BAŞMUHARRİRİ:
Paris Hukuk Fakültesi Doktora
AVUKAT
GAD FRANKO MİLÂSLİ

Adres: Galata, Bahtiyar han Bay Gad Franko yazıhanesi

Telefon: 43009

Bir nüshanın bedeli 25 kuruştur.

Bir senelik abonemanı posta ücretile beraber
250 kuruştur.

Türkiye harici için 300 kuruştur.

İSTANBUL
MARİFET BASİMEVİ

ticarî münasebetlerini tanzim maksadını istihdaf ettiğini ve bu münasebetlerin ticarî ve gayri ticarî diye ikiye ayırmakta bir menfaat ve bir sebep görülmeyerek hukukî ve ticarî hâdisata da teşmilen tatbik edilegeldiğini arzetmekten ibarettir.

İsviçrede ayrı bir ticaret kanununun bulunmamasından şimdiye kadar hiçbir mahzur göze çarpmamıştır; bu da ayrı bir ticaret kanununun tedvinini müdafaa eden en küçük bir hareketin belirmemesile sabittir. Bu kanun tarafımızdan iktibas edildiği esnada hepisni tercüme etmiyerek yalnız ilk kısmını iktibas ile gayri ticarî hususat için mabihüttatbik addetmekte ne sebep ne hikmet mevcut idi.

Sırası düşdükçe bu isabetsizliği müteaddit yazılarda arz ve izah edeceğiz.

Gad Franko Milâshi

Şahısların adları [1]

Hukukî mahiyetleri

1 — Her ferdin taşıdığı ismin ehemmiyeti üzerinde fazla ısrara mahal yoktur; bu önem kendiliğinden göze çarpar. Bu meselenin medenî kanunda yeri olduğu gibi cezaî, ticarî, sınaî ve idarî kanunlar noktasından da tetkike değer; ferdin şahsiyetini gösteren ad müessesesi etrafında muhtelif kanunî meseleler tecelli etmekte ve cümlesinin ayrıca bir nezaketi olduğu görülmektedir. Son zamanlarda Soy adı kanununun (resmî gaze-

[1] Bu bahsa dair bir kaç makale yazılacaktır; fakat her makale müstakil bir bahsı ihtiva edecek ve ayrı ayrı okunabilecek şekilde yazılacaktır.

tenin 2741 numaralı ve 2 Temmuz 1934 tarihli nüshasında mün-
teşir 2525 numaralı ve 21 Haziran 1934 tarihli kanun) intişarı
bu önemin memleketimizde de lâ-yıkile taktir edildiğine açık bir
delildir.

2 — Ehemmiyeti derkâr olan bu mesele hakkında intişar
eden asar pek çoktur; burada bir bibliyografya yazmak arzusun-
da olmamakla beraber bir vatandaşımızın bu meseleye hasretti-
ği eser hakkında hemen taktirlerimizi söylemeği vazife biliyoruz;
İstanbul fakültesi mezunlarından Reşat Osman Atabek Cenevre
hukuk fakültesinde doktorasını ikmal etmiş ve bu vesile ile
kaleme alıp mudafaa ettiği tez bu meseleye ait bulunmuştur.

[İsviçre ve Türk medenî kanunlarında şahısların isimleri -
Les noms des personnes dans les Codes civils Suisse et Turc]
namile neşrettiği eser bu meseleyi kanunu medenî noktasından
güzelce tetkik etmiş ve faideli bir kitap meydana getirmiştir; Kul-
landığı fransızca lisanının selaseti, mütalealarının isabeti, tetki-
katının tarzı taksimi bu kitabın lezzetle okunmasını temin eden
cihetlerdir; bu notlarımızda bu eserden ziyadesile istifade etmiş
olduğumuzdan genç doktoru tebrik ve burada şükran ile ismini
kaydetmek istiyoruz.

3 — İsmi tarif etmek icap etse bir şahsı tayin eden yahut
bir kimseyi diğerinden ayıran kelimedir diyebiliriz; Soy adı ka-
nununun neşrinden sonra isim iki esaslı unsurdan teşekkül eder;
biri soyadı yahut aile adı; diğeri şahsî isim; Soy adı bir kimse-
nin şu veya bu aileye aidiyetini gösterdiği halde şahs adı fer-
di tayin ve aynı aile ismini taşıyan kimseleri yekdiğerinden ayır-
mağa hizmet eder; ehemmiyeti ikinci dereceye düşen iki unsur
daha vardır: bir *surnom* ki ona ünvan diyeceğiz; bazı kimselere
ahali tarafından takılır; bir de namı müstearlar vardırki haki-
kî ismi ifşa etmemek için kullanılabilir; ekseriya edebiyatta ve

tahrir aleminde kullanılır. Ticaret ünvanları ise bu tetkikatımız haricinde kalan bir meseledir.

İsim taşımanın terakkî ve medeniyette rolu inkâr edilemeyeceği için isim taşımak hakkı, kanunî himayeye mazhar olmuş ve kanunu medenide ve sair kanunlarda bu bapda ahkâm mevzu bulunmuştur; lisani hukukide «ismin himayesi» «isme sahibi hak olmak» tâbirleri bu himayeyi ifade eder. Fransa kanunu bir ismin nasıl nakledilebileceğini, izdivaç neticesinde hasıl olacak neticeleri göstermekle iktifa ederek himayesi için mahsus hükümler vazetmediğinden mahkemeler müteaddit içtihatlarla bu bapta ki ahkâmın tatbikini genişletmişler ve ismin himayesini temin etmişlerdir. Almanyada ise ismin himayesi hakkında ancak 1900 senesinde yapılan kanunu medeninin tevhidî sırasında derpiş ve temin edilmiştir. Denilebilir ki İsviçre şarileri ismin himayesini en evvel düşünmüş ve bu bapta esaslı kaideler komuşlardır.

4 — En evvel tetkik edilecek nokta isim meselesinin hukuk ilminde ne mevki tuttuğudur; hukuku umumiyeyemi, [hukuku hususiyeyemi girer? Bu iki hukuku ayıran hususiyetlere dair mevcut ihtilafları burada kaydedecek değiliz; hü'lâsatan diyebiliriz ki hukuku hususiye şahısların menfaatine, hukuku umumiye içtimâî hey'ete müteallik olan hukuktur; hukuku umumiyede, daima amillerden birisi devlet olur.

Vergi teklif etmek, asker almak gibi bazı kanunların tatbikinde, intihap hakkını kullanmak gibi bazı haklardan istifade ettirmekte devlet, her şahsın ismini tayine ve bilmeğe mecburdur; bir kimse ismini kanuna mugayir bir sûrette değiştirse, devletin müdâheleye hak ve selâhiyetini tanımak iktiza eder. Nufus defterlerine gülünç bir isim kaydetmekten ihtiraz etmekle devlet, hukuku umumiyeden mütevellit yetkesini (salâhiyetini)

kullanmış olur. Bu bakış noktasından şahısların isimleri mes'elesi hukuku umumiye dairesine girer.

Fakat isim müessesesi, hukuku hususiyeye de dayanıyor; çünkü devletin müdahalesi haricinde olarak bir isim vereseye geçiyor; adeta, bütün ecdadın bıraktıkları servet ve hatıraların kaybolması muhtemel iken isim bütün maziye nefsinde toplayarak ecdattan ahfada nakleden vasıtaadır. Fertler, hususî mallarını müdafaa ettikleri gibi, isimlerini müdafaya hakları vardır; o isme tecavüz eden ve haksız olarak onu kullanan kimselere karşı hakkı dâvası tabiidir. Bütün bu muamelât isim sahibi tarafından müddeialeyh mevkiinde bulunan bir kimseye karşı yapılabacağından ortada bir hukuku hususiye mes'elesi olduğuna hükmetmek lâzım gelir; binaenaleyh isme mütedair nazariyeler bir taraftan hukuku umumiye fakat diğer taraftan tamamiye hukuku hususiye ait bir bahistir.

5 — İsim hakkının kanunî mesneti nedir? Bazılarına göre bu hak «mülkiyet» prensibine dayanır; diğer bir takım müellifler ise ismin bir vecibeden ziyade bir hak ve nihayet asayışı umumiye alâkadar eden bir medenî polis müessesesi (Institution de police civile) olduğu nazariyesini müdafaa ederler; diğer hukuku medeniyeciler isim hakkının mesnedini [nesep] fikrinde buluyorlar; Almanyada ise «şahsiyet» nazariyesi (Théorie de la personnalité) müdafaa edilegelmiştir; bütün bu nazariyelerin zayıf ve doğru tarafları vardır ki bu cihetleri gözden geçirmek faideden hali olmayacaktır.

Gad Franko Milâsh